

Zarządzenie
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
z dnia 27 czerwca 2016 r.
w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody
„Pamięcin”.

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U.2015.1651 ze zm.¹⁾) zarządza się, co następuje.

§ 1. 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”, zwany dalej rezerwatem.

2. Plan ochrony rezerwatu w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 uwzględnia zakres planu zadań ochronnych, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

§ 2. 1. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowiska roślinności stepowej.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu, o którym mowa w ust. 1 są:

1) położenie na krawędzi doliny Odry, rozciętej rozległym wąwozem ze stromymi zboczami oraz krawędziami;

2) naturalny proces zarastania terenów otwartych będący wynikiem położenia w strefie roślinno-klimatycznej lasów liściastych zrzucających liście na zimę;

3) zaawansowany proces zarastania muraw kserotermicznych - występowanie na połowie powierzchni zbiorowisk leśnych i zaroślowych;

4) reliktowy charakter zbiorowiska roślinności stepowej jako roślinności ciepłolubnej utrzymującej się wyłącznie dzięki specyficznym warunkom siedliskowym oraz działalności człowieka (ekstensywnej gospodarce pasterskiej i łąkowej);

5) utworzenie Parku Krajobrazowego Ujście Warty, wyznaczenie obszaru ochrony ptaków i obszaru o znaczeniu dla Wspólnoty Ujście Warty PLC080001 i objęcie ich granicami istniejącego wcześniej rezerwatu;

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1936 i 2171 oraz z 2016 r. poz. 422..

- 6) zidentyfikowanie w granicy rezerwatu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, tj. siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) oraz jarzębki (*Sylvia nisoria*) o kodzie A307;
- 7) nieopłacalność prowadzenia produkcji rolnej - przeważająca część gruntów to nieużytki;
- 8) położenie rezerwatu w sąsiedztwie użytkowanych gruntów rolniczych;
- 9) brak dróg oraz innej infrastruktury technicznej.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”, określa załącznik nr 1.

§ 4. Rezerwat objęty jest w części ochroną czynną, a w pozostałej części ochroną ścisłą.

§ 5.1. Działania ochronne w obszarze ochrony czynnej z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, określa załącznik nr 2.

2. Mapę obszaru działań ochrony czynnej, w tym dla siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*), przedstawia załącznik nr 3.

§ 6. Opis granic obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, w postaci współrzędnych geograficznych punktów ich załamania w układzie PL 1992, przedstawia załącznik nr 4.

§ 7. Mapę obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, przedstawia załącznik nr 5.

§ 8. Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, określa załącznik nr 6.

§ 9. Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, określa załącznik nr 7.

§ 10. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, określa załącznik nr 8.

§ 11. Traci moc zarządzenie nr 49/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody „Pamięcin” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego, poz. 2251 z dnia 15.11.2012 roku).

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od jego ogłoszenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Ryczanicz

RADCA PRAWNY
Aleksander Molas

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków dla rezerwatu przyrody „Pamięcin”

Zagrożenia			Sposoby eliminacji lub ograniczenia
Istniejące	Wewnętrzne	-	-
	Zewnętrzne	-	-
Potencjalne	Wewnętrzne	Sukcesja roślinna, skutkująca w długim okresie czasu przekształceniem składu gatunkowego i/lub zmniejszaniem areалу powierzchni otwartych, zajętych przez chronioną w rezerwacie roślinność stepową.	Prowadzenie ochrony czynnej przez ekstensywny wypas bądź koszenie na powierzchniach otwartych (łąk i muraw) i usuwanie z nich nadmiaru nalotów drzew i krzewów.
	Zewnętrzne	Zwiększenie trofii muraw kserotermicznych w wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej w otoczeniu rezerwatu. Wzrost użyźnienia skutkuje zwarcie roślinności murawy i eliminacją gatunków światłolubnych oraz kserotermicznych charakterystycznych dla zbiorowisk roślinności stepowej.	Monitorowanie stanu zachowania roślinności stepowej i procesów zachodzących w rezerwacie. Działania ograniczające lub eliminujące zagrożenie, np. utworzenie roślinnej bariery geochemicznej, podjąć w przypadku gdy wyniki monitoringu stwierdzą ustępowanie gatunków roślin stepowych i pojawienie się gatunków łąkowych, których przyczyną jest intensyfikacja gospodarki rolnej w otoczeniu rezerwatu.

Załącznik nr 2 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 czerwca 2016 r.

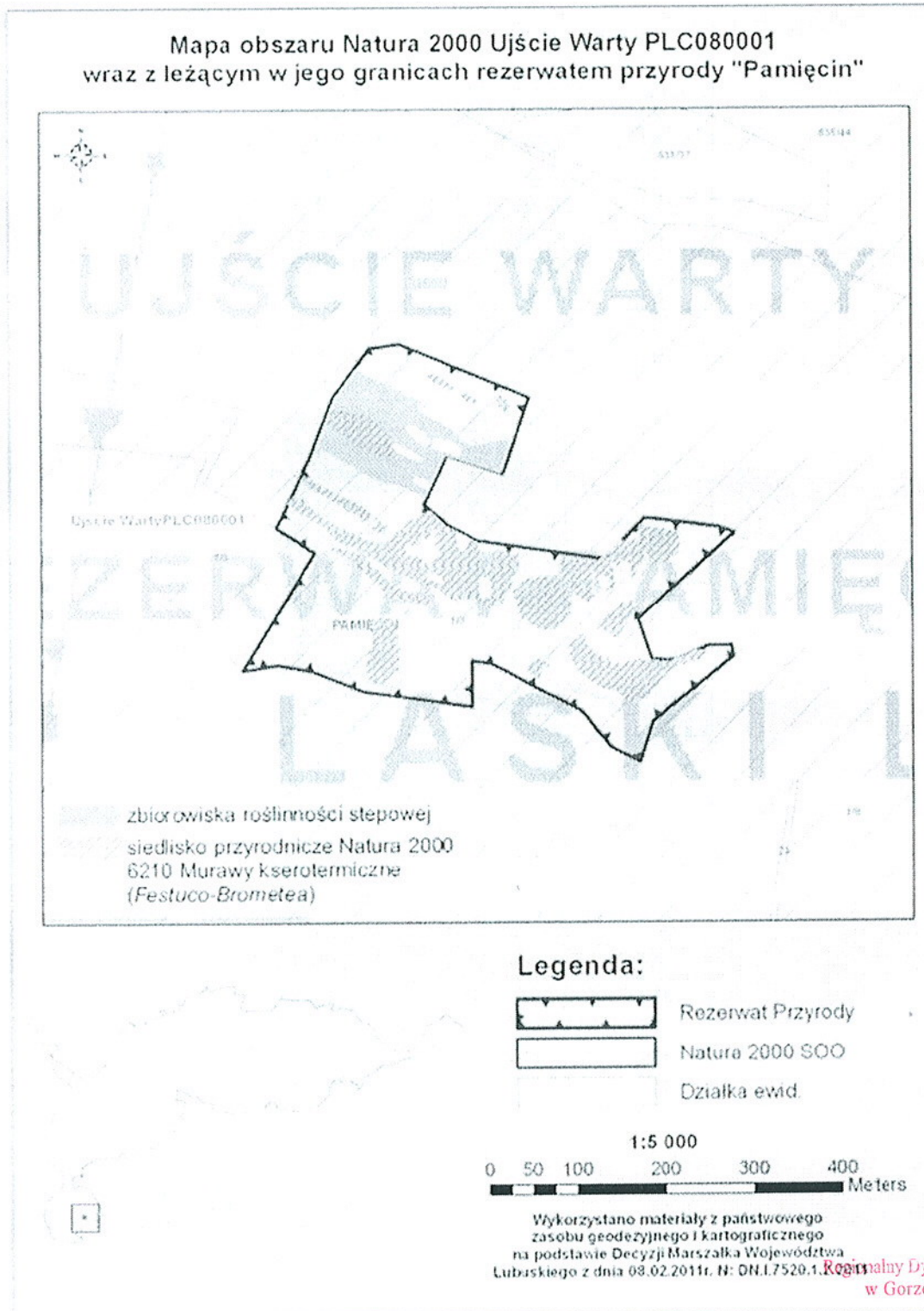
**Działania ochronne w obszarze ochrony czynnej z podaniem rodzaju, zakresu
i lokalizacji tych działań**

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Zapobieganie przekształcenia składu gatunkowego i/lub zmniejszania areалу zbiorowisk roślinności stepowej.	Wykaszenie co 2-3 lata, w terminie 1.08-30.09, pozostawiając nie skoszone 15-20% całej powierzchni z roślinnością stepową, co roku w innym miejscu. Skoszoną biomasę usunąć w terminie do 2 tygodni po pokosie. lub Ekstensywny wypas z dopuszczalną obsadą zwierząt 0,4-0,5 DJP/ha. Wypas prowadzić corocznie w terminie 1.05-15.10, pozostawiając płąt 20% całej powierzchni z roślinnością stepową, co roku w innym miejscu. Obowiązkowe wykaszanie niedojadów raz na 2 lata, w terminie 1.08-31.10, z zebraniem i usunięciem skoszonej biomasy.	Powierzchnie z roślinnością stepową przedstawione w załączniku nr 3.
2.	Zapobieganie sukcesji drzew	Co 3 lata, wycinać występujące naloty drzew i krzewów pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni występujących sporadycznie, usuwając wszystkie robinie akacjowe.	Powierzchnie z roślinnością stepową przedstawione w załączniku nr 3.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Ryzanicz

Załącznik nr 3 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.
27 czerwca 2016 r.

**Lokalizacja obszaru działań ochrony czynnej, w tym dla siedliska przyrodniczego
6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)**

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim

Jan Rydzanicz

Załącznik nr 4 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r.
27 czerwca 2016 r.

**Opis granic obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się
z rezerwatem przyrody „Pamięcin”, w postaci współrzędnych geograficznych punktów
ich załamania PL 1992**

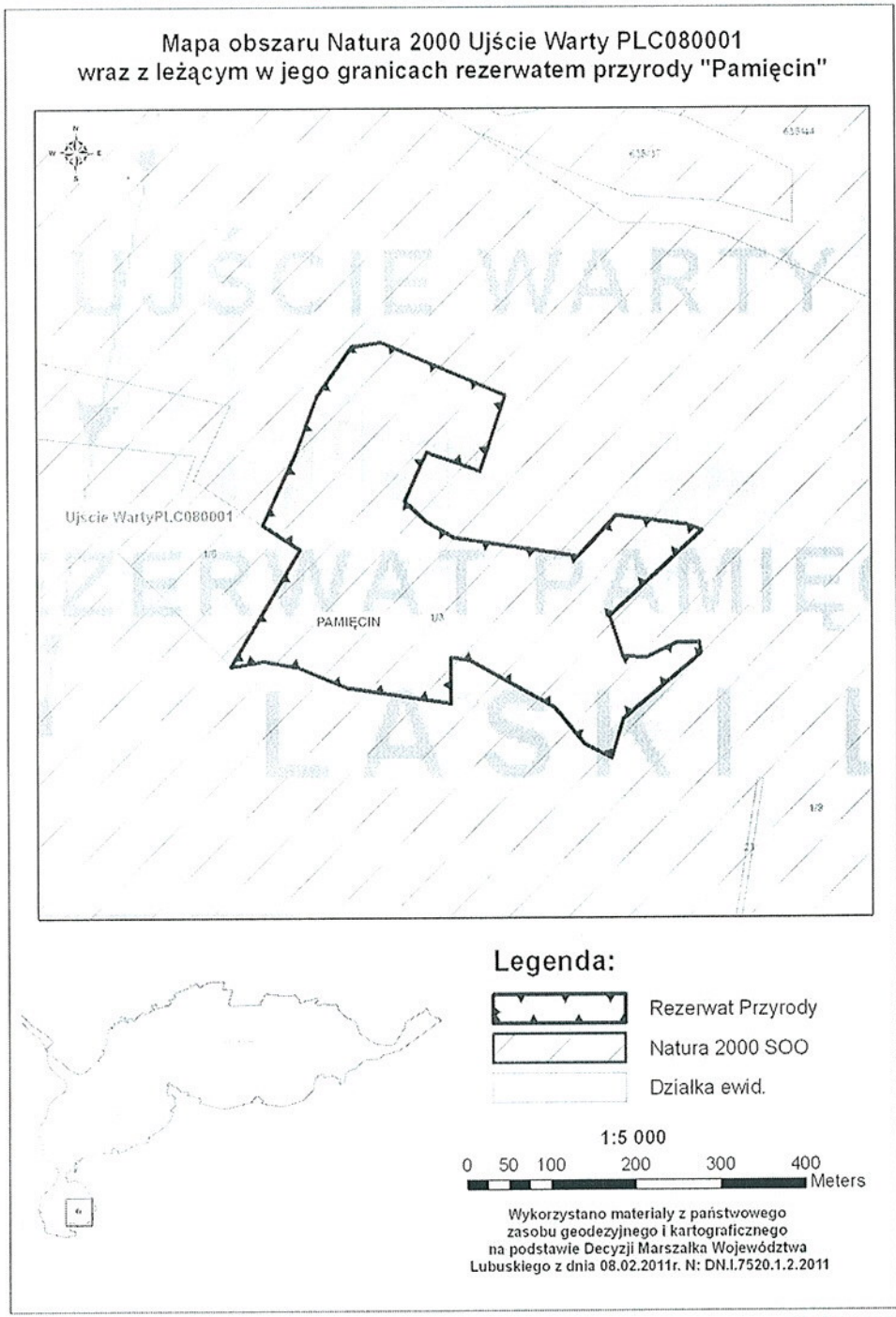
Lp.	X	Y
1	205493,00	519751,49
2	205575,06	519884,79
3	205531,27	519912,50
4	205570,32	519993,13
5	205595,68	520059,09
6	205636,38	520115,98
7	205671,77	520121,05
8	205819,75	520059,86
9	205789,03	519973,83
10	205725,76	519995,04
11	205698,72	519939,51
12	205725,49	519916,00
13	205758,08	519898,37
14	205905,21	519876,32
15	205950,52	519922,76
16	206032,73	519912,00
17	206051,20	519905,81
18	205941,83	519808,33
19	205957,17	519762,01
20	205984,96	519761,11
21	206020,55	519777,26
22	206047,70	519778,02
23	206049,63	519765,22
24	205957,62	519691,30
25	205944,20	519646,24
26	205912,22	519661,97
27	205877,60	519703,65
28	205775,87	519758,13
29	205753,51	519761,84
30	205753,38	519708,71
31	205629,44	519727,06
32	205571,48	519750,82
33	205532,37	519758,04
34	205493,00	519751,49

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim

Jan Rydzanicz

Załącznik nr 5 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 2016 r
27 czerwca 2016 v.

**Mapa obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się
z rezerwatem przyrody „Pamięcin”**

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Rydzanicz

Załącznik nr 6 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 17.12.2016 r.

Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1.	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	-	W przypadku seminaturalnego siedliska muraw kserotermicznych, położonego w leśnej strefie klimatyczno-roślinnej, proces przyrodniczy prowadzi stopniowo do zaniku cech oraz powierzchni chronionego siedliska.
		-	A04.03 zarzucanie pasterstwa, brak wypasu A03.03 zaniechanie/brak koszenia	Jest prawie pewne, że długotrwały brak koszenia/wypasu doprowadzi do utraty ekosystemów otwartych i charakterystycznej dla rezerwatu mozaiki siedliskowej terenu, skutkując zanikaniem gatunków roślin kserotermicznych.
2.	A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	X Brak zagrożeń i nacisków	X Brak zagrożeń i nacisków	Przy sporządzaniu projektu planu nie stwierdzono zagrożeń.

Kody zagrożeń podano zgodnie z *Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1* opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Rydzanicz

Załącznik nr 7 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27.12.2016 r.

**Cele działań ochronnych w obszarze Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części
pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”**

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1.	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego przez koszenie bądź wypas na powierzchni siedliska
2.	A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Rydzanicz

Załącznik nr 8 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 czerwca 2016 r.

**Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Ujście Warty PLC080001, w części pokrywającej się z rezerwatem przyrody „Pamięcin”,
ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania**

Przedmiot ochrony	Działania Ochronne			
	Nr	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
<i>Działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych</i>				
6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	A1	Koszenie co 2-3 lata, w terminie 1.08-30.09, pozostawiając nie skoszone 15-20% całej powierzchni z roślinnością stepową, za każdym razem w innym miejscu. Skoszoną biomasę usunąć w terminie do 2 tygodni po pokosie. lub Ekstensywny wypas z dopuszczalną obsadą zwierząt 0,4-0,5 DJP/ha, corocznie w terminie 1.05-15.10, pozostawiając płat 20% całej powierzchni z roślinnością stepową, co roku w innym miejscu. Raz na 2 lata, w terminie 1.08-31.10, wykaszać niedojady, z zebraniem i usunięciem skoszonej biomasy.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione w załączniku nr 3	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000

	A2	Co 3 lata, wycinać nowo powstające naloty drzew i krzewów, pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni występujących sporadycznie oraz usuwać wszystkie robinie akacjowe.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione w załączniku nr 3	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>				
6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	C1	Ocena stanu ochrony w oparciu o metodykę obowiązującą w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring wykonać w 5 oraz w 10, 15 i 20 roku obowiązywania planu lub zsynchronizować z terminem monitoringu siedliska, wykonywanym na podstawie planu ochrony/planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001.	Powierzchnie (płaty) siedliska przedstawione w załączniku nr 3	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000
A307 Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	C2	Ocena stanu ochrony w oparciu o metodykę obowiązującą w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring wykonać w 5 oraz w 10, 15 i 20 roku obowiązywania planu lub zsynchronizować z terminem monitoringu gatunku, wykonywanym na podstawie planu ochrony/planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001.	Obszar Natura 2000 w części pokrywającej się z rezerwatem	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim

Jan Rydzanicz

Uzasadnienie:

Minister Środowiska, zgodnie z uprawnieniem (Dz. U. 2009.1754), przeprowadził kontrolę aktów prawa miejscowego, w tym zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim nr 49/2012 z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Pamięcin” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego poz. 2251 z dnia 15.11.2012). Minister stwierdził (pismo DP-074-51/4852/13/AD z dnia 21.02.2013 r.) nieścistości i uchybienia uzasadniające zmianę zarządzenia w zakresie kompetencji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim podjął, zgodnie z powyższym zaleceniem i uwzględnieniem art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2015.1651. j.t.) oraz treścią rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), opracowanie niniejszego planu ochrony.

Rezerwat przyrody „Pamięcin” utworzono zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 27 października 1972 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 53, poz.283). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowiska roślinności stepowej. Dokumentacje rezerwatu (przygotowany w 2000 roku oraz na lata 2010-2029) informują, że teren obecnego rezerwatu przyrody był jeszcze w latach 60. XX wieku użytkowany rolniczo, prowadzono tu ekstensywny wypas zwierząt gospodarczych. W 1972 roku rezerwat posiadał powierzchnię 2,65 ha. Objęty został ochroną ścisłą. Zaprzestanie wypasu spowodowało sukcesję krzewów tarniny, głogu i wiązu polnego co przyczyniło się do przekształcenia składu gatunkowego muraw i stopniowej eliminacji gatunków kserotermicznych. W jej wyniku zbiorowiska zaroślowe zajęły wówczas około 20% terenów dawnych muraw (roślinności kserotermicznej). Nastąpiła także naturalna sukcesja drzew: sosny, brzozy i dęba szypułkowego. Obecnie prawie połowę powierzchni rezerwatu zajmują zbiorowiska leśne i zaroślowe. Fakt ten nie dziwi, gdyż rezerwat położony jest w strefie klimatyczno-roślinnej lasów zrzucających liście na zimę i do takiej postaci, z ograniczeniami rzeźby dąży naturalny proces sukcesji roślinnej. Badania roślinności rezerwatu w 1994 roku postulowały zmianę ochrony biernej na czynną. Od 2002 roku rezerwat powiększono do 11,80 ha. Prowadzono także ochronę czynną terenów otwartych obejmującą wypas oraz wycięcie nalotu i podrostu drzew oraz krzewów.

Rezerwat utworzono na krawędzi doliny Odry, rozciętej rozległym wąwozem ze stromymi zboczami oraz krawędziami. Zbiorowiska roślinności stepowej mają reliktowy charakter roślinności ciepłolubnej utrzymującej się wyłącznie dzięki specyficznym warunkom siedliskowym oraz działalności człowieka (ekstensywnej gospodarce pasterskiej i łakowej). W rezerwacie brak dróg oraz innej infrastruktury technicznej. Przeważająca część gruntów rezerwatu to nieużytki, co przy takiej klasyfikacji oraz przemian ostatnich lat w rolnictwie wskazuje na nieopłacalność prowadzenia na tych gruntach produkcji rolnej. Powyższe, to jest

historia obiektu, położenie, warunki i procesy, stanowią podstawowe przyrodnicze determinanty realizacji celów rezerwatu.

Istotnym jest wyznaczenie obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 z przedmiotami ochrony: siedliskiem przyrodniczym muraw kserotermicznych (*Festuco-Brometea*) o kodzie *6120 oraz jarzębatką *Sylvia nisoria* o kodzie A307. Dokumentacja planu ochrony rezerwatu identyfikuje także płat roślinności w typie siedliska łąki użytkowanej ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) o kodzie 6510, wskazując na zbiorowisko z dominacją rajgrasu wyniosłego. Informuje jednocześnie o znacznym udziale roślin kserotermicznych i zakładanym celu rezerwatu tej powierzchni - sukcesji w kierunku murawy z elementami kserotermicznymi. Na str. 39 dokumentacja stwierdza, że przekształcenie składu gatunkowego muraw w wyniku zaprzestania gospodarowania charakteryzowało rozwijanie się, kosztem gatunków kserotermicznych, zbiorowisk trawiastych z rajgrasem wyniosłym. Przedstawione tu siedlisko łąk świeżych 6510, określone jako łąka rajgrasowa, należy zatem odczytywać w powyższym kontekście jego powstania.

Ekspansja rajgrasu wyniosłego, jest także jednym z głównych zagrożeń dla siedliska muraw kserotermicznych (*Festuco-Brometea*) wskazanym także w dokumentacji do planu ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 (dalej PO). Powierzchnia ww. siedliska w całym obszarze Natura 2000 wynosi 68,62 ha, z czego w rezerwacie 3,19 ha. Działka rezerwatu, nr 1/3 obręb Pamięcin, gmina Górzycza wpisana jest ponadto w dokumentacji PO do działań ochronnych, w zakresie „systematyczne usuwanie zarośli krzewów i drzew w obrębie wszystkich płatów siedliska (w obrębie płatu dopuszcza się 10% powierzchni zajętej przez drzewa i krzewy)”. Stan zachowania siedliska łąk świeżych w PO oceniono na U1, natomiast w płacie występującym w rezerwacie stan zachowania tej łąki trzeba ocenić jako zły. Jest to raczej degradacja murawy niż łąka „paszowa”. Zalecane, dla siedliska 6510, działanie ochronne czyli maksymalnie dwukrotne koszenie w roku, spowoduje degradację roślinności kserotermicznej, której udział w łące jest duży. Badania wskazują bowiem, że coroczne koszenie w większości przypadków doprowadza do rozwoju ekspansywnych traw, głównie rajgrasu oraz zubożenia charakterystycznego składu gatunkowego muraw. Udowodniono również, że stosunkowo szybko doprowadza do eliminacji gatunków ostnic. Faworyzowanie rajgrasu kosztem roślin stepowych jest ponadto niezgodne z celem ochrony rezerwatu przyrody, a dla tego płatu dokumentacja planu ochrony rezerwatu wskazuje za cel sukcesję w kierunku murawy z roślinnością kserotermiczną. Dodać należy, że powierzchnia rozpowszechnionego w Polsce siedliska niżowych łąk świeżych, w obszarze Natura 2000 wynosi 214,36 ha, w rezerwacie zaś tylko 1,22 ha, co stanowi zaledwie 0,56% powierzchni.

Wyróżniającym i wskazanym dla ochrony siedliskiem przyrodniczym są zatem murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) o kodzie 6120. Literatura przedmiotu, na terenie Polski, identyfikuje jako główne zagrożenia dla tego typu zbiorowiska jego przekształcenie na drodze sukcesji roślinnej w zarośla, a następnie w las. Roślinność muraw jest stabilizowana i kształtowana poprzez ekstensywną gospodarkę łąkarską bądź pasterską. Utrzymanie

zmienności zbiorowisk i zachowania ich bogactwa florystycznego ich siedlisk (z gatunkami roślin chronionych), co jest ww. celem rezerwatu wymaga podejmowania ochrony czynnej polegającej na przywracaniu bądź utrzymaniu ekstensywnych form użytkowania, takich jak koszenie lub wypas. Na murawach kserotermicznych konieczne jest doraźne mechaniczne usuwanie nowych nalotów drzew i krzewów, pozostawiając nie więcej niż 10% ich powierzchni, występujących sporadycznie, eliminując jednak ekspansywną robinie akacjową.

Dokumentacja planu ochrony rezerwatu stwierdza występowanie na terenie rezerwatu ptaków jak trznadel, jarzębatka, cierniówka, krętogłów i turkawka. Wśród ww. gatunków przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ujście Warty jest jarzębatka *Sylvia nisoria* (kod A307). Stan zachowania gatunku w dokumentacji planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Ujście Warty PLC080001 został oceniony jako właściwy, a dynamika siedliska (rozwój zarośli krzewów) gwarantuje stabilność populacji. Informuje przykładowo, że w kompleksie siedlisk kserotermicznych w Owczarach (położonych w pobliżu rezerwatu) stwierdzono lęgi 6–10 par jarzębatki, a zagęszczenie par w obszarze Natura 2000 wynosiło 1,3 par /10 ha. Dokumentacja PO nie przewiduje także działań ochronnych dla tego gatunku. Nie ma zatem potrzeby aby plan ochrony rezerwatu wprowadzał dodatkowe (specyficzne) działania ochronne dla jarzębatki oprócz planowanych dla muraw. Orografia terenu rezerwatu, jego położenie na krawędzi doliny Odry oraz planowane działania ochronne dedykowane roślinności stepowej, służą utrzymaniu mozaikowości użytkowania i stref ekotonowych, na którą składają się trawiaste tereny otwarte i zakrzewienia oraz nasłonecznione skarpy – siedliska preferowane przez ten gatunek. Położenie rezerwatu w sąsiedztwie terenów otwartych i podjęcie działań ochrony czynnej muraw implikuje brak istniejących i potencjalnych zagrożeń dla tego gatunku.

Poza przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów rezerwatu wynikają z faktu jego położenia, z dala od siedzib ludzkich, w otoczeniu krajobrazów upraw rolnych i niewielkiej enklawy leśnej. Grunty rolne w otoczeniu rezerwatu są utrzymywane w kulturze, o zróżnicowanej uprawie. Od strony zachodniej występują okrajki z tarniną i głościem oraz wąskie ugory.

Zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt. 2 ustawy o ochronie przyrody zidentyfikowano zagrożenia, skutki oraz określono sposoby ich eliminacji, które już przedstawiono powyżej. Potencjalnym zagrożeniem może być zwiększenie trofii siedliska w wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej w otoczeniu rezerwatu. Jego przeciwdziałaniem jest monitorowanie stanu zachowania roślinności stepowej i procesów zachodzących w rezerwacie. Analiza zebranych danych będzie podstawą do ewentualnego podjęcia racjonalnych działań ograniczających bądź eliminujących to zagrożenie.

Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną. Zachodzi konieczność ingerowania w naturalne procesy zmieniające postać rezerwatu i przyjęty prawie 45 lat temu cel ochrony. W obszarze ochrony czynnej, zgodnie z art. 20 ust. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie przyrody, określono

działania ochronne precyzując: rodzaj, zakres i lokalizację. Ich celem jest zapobieganie naturalnemu procesowi sukcesji roślinności poprzez wprowadzenie ekstensywnego użytkowania muraw przez koszenie bądź wypas oraz usuwanie pojawiających się samosiewek i odrostów krzewów i drzew, zwłaszcza robinii akacjowej. Niezbędnym działaniem jest monitoring skutków prowadzonych działań, którego wskaźnikiem będzie monitoring stanu chronionego siedliska i gatunku. W konsekwencji będzie to podstawowa informacja dla dalszych działań ochrony rezerwatu.

Nie wskazano w rezerwacie obszarów i miejsc udostępnionych do celów i działalności wyróżnionej w art. 20 ust. 3 pkt. 5 i pkt. 6 ustawy o ochronie przyrody. Nie ma potrzeby ustaleń do lokalnych i regionalnych dokumentów planistycznych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych.

Plan ochrony rezerwatu opracowano zgodnie z powinnością wynikającą z art. 20 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, w zakresie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28 tej ustawy, zawiera on: opis granic obszaru, mapę obszaru, identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony obszaru, cele działań ochronnych, działania ochronne ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego za ich wykonanie i miejsca/obszary ich wdrażania. Nie zidentyfikowano potrzeby i nie wskazano zmian, do lokalnych i regionalnych dokumentów planistycznych, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000. Nie określono terminu i potrzeby sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru Natura 2000.

Najistotniejszym zagadnieniem planu ochrony rezerwatu, z perspektywy celu obszaru Natura 2000, jest utrzymanie chronionego siedliska przyrodniczego 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) oraz siedliska gatunku A307 jarzębatka (*Sylvia nisoria*). Temu celowi podporządkowano planowane działania ochronne, niezbędne wobec następstw pozbawionego ingerencji człowieka spontanicznego naturalnego procesu przyrodniczego.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zapewnił udział społeczeństwa w opracowaniu projektu planu ochrony rezerwatu w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.). Informację o przystąpieniu do opracowania projektu planu ochrony podano do wiadomości publicznej poprzez:

- udostępnienie projektu zarządzania na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w dniu 23.03.2016 r.;
- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, w dniach od 23.03.2016 r. do 18.04.2016 r.;
- ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Górzycyca, w dniach od 21.03.2016 r. do 15.04.2016 r.;

- ogłoszenie w prasie o zasięgu wojewódzkim, w dniu 22.03.2016 r.

W ramach powyższej procedury nie wpłynęły do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, żadne uwagi lub wnioski.

Projekt planu ochrony dla rezerwatu został zaopiniowany przez:

- Radę Gminy Górzycy, w dniu 29.04.2016 r. uchwałą Nr XIV.85.2016;

Projekt planu ochrony dla rezerwatu został uzgodniony z Wojewodą Lubuskim w dniu 30 maja 2016 r. pismem znak: GN.III.710.20.2016.SGan.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim
Jan Rydzanicz

